

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14830,Zarząd-Portu-GdańskMorski-Port-Handlowy-w-Gdańsku.html>
19.05.2024, 16:46

Zarząd Portu Gdańsk/Morski Port Handlowy w Gdańsku

Hasło wydrukowane w **Tom II**

Zarząd Portu Gdańsk/Morski Port Handlowy w Gdańsku, jeden z największych portów bałtyckich. W VIII 1946 załoga portu zorganizowała strajk, domagając się podniesienia pensji. W trakcie wiecu strajkowego interweniowali funkcjonariusze UB, jeden z nich użył broni, raniąc robotnika. Tłum dokonał linczu na kilku funkcjonariuszach (zabity został Karol Gronkiewicz). W wyniku dochodzenia i procesu, który z braku dowodów przybrał charakter poszlakowy, skazano 4 uczestników zajścia: Władysława Miasojedowa (kara śmierci, złagodzona do 15 lat więzienia), Stefana Mencla (10 lat), Władysława Wysockiego i Jana Znamierowskiego (po 5 lat).

Wprowadzenie podwyżek cen w XII 1970 skłoniło portowców do podjęcia kolejnego protestu. Na terenie rejonów I, II i III sformułowano listy postulatów, w których obok kwestii socjalnych znalazły się żądania uwolnienia więźniów politycznych, przestrzegania konstytucji, powołania niezależnych od partii związków zawodowych, a nawet „odsunięcia Partii od rządu”. Ministerstwo Żeglugi dokonało militaryzacji zakładu; do 18 XII 1970 aresztowano 164 portowców, wielu z nich przeszło przez „ścieżki zdrowia”, część zwolniono z pracy w ramach tzw. weryfikacji kadry. W I i IV 1971 portowcy zorganizowali kolejne strajki. W I. 70. w zakładzie dokonano wielu inwestycji: w 1973 wybudowano terminal promowy, w 1974 terminal węglowy w Porcie Północnym, w 1975 terminal paliw płynnych. W 2. połowie I. 70. nastroje załogi uległy znacznemu pogorszeniu, krążyły pisma KOR/KSS KOR, WZZ i RMP, ich kolportażem zajmowali się Waclaw Harsim, Stefan Lewandowski, Czesław Nowak i Zygmunt Sikorski.

W VIII 1980 załoga portu przystąpiła do solidarnościowego protestu. Rejon I wstrzymał pracę nocą 14/15 VIII 1980, pod

kierownictwem Antoniego Mańkowskiego zawiązał się zakładowy KS, który nie obejmował jednak Portu Północnego, gdzie 17 VIII 1980 zawiązał się osobny KS, w którego skład weszli: Marian Siwy, Marian Świtek, Stanisław Jarosz, Jan Hałas, Ryszard Osipowicz, Piotr Warski, Stanisław Figura, Zygmunt Lesner, Stanisław Banaś, Andrzej Pliszka i Leszek Babraj. Powstała swoista dwuwładza, portowcy z Portu Północnego przyłączyli się do MKS utworzonego w Stoczni im. Lenina (ich reprezentantami zostali M. Świtek i S. Lewandowski). Wbrew zaleceniom MKS – a pod naciskiem dyrekcji i Komitetu Zakładowego PZPR – ukonstytuowała się delegacja, która przystąpiła do rozmów z wiceministrem Tadeuszem Pyką. W jej skład, oprócz A. Mańkowskiego, wchodził dyr. Mieczysław Płoski, sekretarz KZ PZPR Andrzej Karnabal i przewodniczący Rady Zakładowej Związku Zawodowego Marynarzy i Portowców Zygmunt Wangler. Nie było to konsultowane ze strajkującymi załogami rejonów I, II i III oraz członkami powstałego 17 VIII 1980 KS Portu Północnego. Negocjacje z T. Pyką zakończyły się fiaskiem. Powołano więc wspólny KS dla całego portu, jego przewodniczącym został S. Jarosz. Do nowo powstałego związku zawodowego „S” wstąpiła niemal cała, licząca 6500 osób, załoga portu. We IX i X 1980 przeprowadzono wybory do władz związkowych. W X 1980 rozpoczęto wydawanie „Portowca” – organu prasowego KZ „S” ZPG (wychodzi do dziś). W XI 1980 wybrano prezydium KZ w składzie: S. Jarosz (przewodniczący), M. Świtek, Edmund Zduń i Rudolf Zajęc. W VII 1981 w Szczecinie podpisano Kartę Portowca, która stanowiła ochronę socjalną pracowników portów. Portowa „S” upomniała się także o krzyż, który komuniści usunęli z mogiły obrońców Westerplatte w 1962, w jego miejsce ustawiając czołg. Krzyż ustawiono ponownie 30 VIII 1981.

13-19 XII 1981 załoga ZPG prowadziła strajk okupacyjny. Rankiem 13 XII 1981 do rejonu I przywiezieni zostali niektórzy członkowie KK z Mirosławem Krupińskim na czele. Tu powstał KKS „S”. Ok. 16.00 działacze KKS „S” opuścili rejon I. Po godz. 24.00 do rejonu I wtargnęło ZOMO. Zatrzymano Antoniego Filipkowskiego, Stanisława Szeligę i Jerzego Kempę. Po spacyfikowaniu Stoczni Gdańskiej port stał się głównym miejscem oporu. W rejonie II szykowano się do czynnej

obrony. 19 XII 1981 oddziały ZOMO i wojska wkroczyły do portu. Nikogo nie aresztowano, portowcy wrócili jednak do pracy dopiero 21 XII 1981. Był to najdłuższy strajk w Regionie Gdańskim. Władze nie dotrzymały słowa i na uczestników protestu spadły represje, część z nich zwolniono z pracy. W XII 1981 odbyły się pierwsze rozprawy przed Sądem Marynarki Wojennej w Gdyni. Antoni Grabarczyk został skazany na 7,5 roku więzienia, Rudolf Zając - 6,5 roku, Eugeniusz Szymecki - 5 lat, Andrzej Michałowski - 5 lat, C. Nowak - 4,5 roku, Wiesław Wika-Czarnowski - 3 lat, Marek Opas i Roman Sulewski - po 3 lata, Ginter Albrecht - 1 rok. Część działaczy internowano. S. Jarosza aresztowano w VIII 1982, Romana Polcyna w XII 1982, M. Świtka w II 1983. Ich proces rozpoczął się w X 1983. W okresie funkcjonowania podziemnej „S” internowano i aresztowano 54 portowców, z czego A. Grabarczyka, Mirosława Grabowskiego, A. Michałowskiego, Macieja Naskręckiego i C. Nowaka dwukrotnie. Od wprowadzenia stanu wojennego do ponownej legalizacji „S” działały struktury związkowe, zbierano składki dla rodzin osób ukrywających się i aresztowanych, pisano petycje ws. uwolnienia więźniów politycznych, wydawano „Portowca”. TKZ organizowała rocznicowe msze św., utrzymywała kontakty ze związkami zawodowymi we Francji i Norwegii. Po amnestii z IX 1986 działacze portowej „S” zaczęli funkcjonować jawnie. Oficjalnym przedstawicielem organizacji został M. Świtek, następnie funkcję tę pełnili: J. Hałas, Tadeusz Bork i Władysław Ornowski. W czasie majowych strajków w 1988 port nie przyłączył się do protestu. Aresztowano wówczas C. Nowaka, J. Hałasa, Kazimierza Płocharczyka i Kazimierza Poławskiego. W VI 1988 wybrano prezydium TKZ, którego przewodniczącym został C. Nowak. W VIII 1988 portowcy przystąpili do strajku. 20 VIII 1988 przerwała pracę - jako pierwsza w Trójmieście - załoga Portu Północnego. Pod naciskiem dyr. naczelnego Wojciecha Przywiedy strajk przerwano po kilku godzinach. 22 VIII 1988 strajk ogarnął stocznię. Pracę wstrzymano w rejonach I i IV. Strajkiem kierowali Ireneusz Leszka i J. Hałas. Do protestu przyłączyła się Portowa Straż Pożarna. 23 VIII 1988 do strajku dołączył rejon II. 24 VIII 1988 wybrano prezydium KS, w którego skład weszli: J. Hałas (przewodniczący), Andrzej Ładwikowski (z-ca) Jarosław Bogacki, Tadeusz Brylowski,

Marek Koziel i Leszek Mastalerz. Ważną rolę w organizacji strajku odegrali: Krystyna Choroszkiewicz, A. Grabarczyk, C. Nowak. Duży udział w mobilizowaniu portowców miał też A. Filipkowski, który śpiewał strajkującym swoje ballady. 2 IX 1988 na prośbę Lecha Wałęsy strajk zakończono, bp Tadeusz Gocłowski wymógł na C. Kiszczaku cofnięcie decyzji o zwolnieniu ponad 300 jego uczestników.

W VI 1989 C. Nowak został wybrany na posła RP. W VII 1989 wybrano nowy skład KZ „S”. Przewodniczącym został J. Hałas, z-cami Ireneusz Leszka i Kazimierz Rumiński.

Piotr Brzeziński

[Gdansk, Region Gdańsk](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)